

Н. Ф. Стеблюк

канд. екон. наук

ORCID 0000-0002-4488-769X,

В. В. Опаренко

магістр

ORCID 0000-0002-5760-9250,

Дніпровський державний технічний університет,
м. Кам'янське

МАТРИЧНА МОДЕЛЬ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Інвестиції є головним фактором для розвитку підприємства, вдосконалення його виробництва та підвищення показників його діяльності, тому промислові підприємства прагнуть знайти інвестора, який при визначенні об'єкта для вкладання ресурсів зосереджує свою увагу на інвестиційному потенціалі підприємства. Першим кроком для прийняття інвестором рішення про вкладення коштів у підприємство є оцінка його інвестиційної привабливості. На сучасному етапі серед великої кількості методичних положень оцінки інвестиційної привабливості не існує методики, яка б повністю задовольняла інтереси інвесторів, у зв'язку з чим, проблема визначення інвестиційної привабливості підприємств є досить актуальною.

Аналіз публікацій. Проблемні аспекти оцінювання інвестиційної привабливості підприємств знайшли відображення у працях зарубіжних (Дж. Кейнс, У. Шарп, Й. Шумпетер, І. Ансофф та інші) та вітчизняних (І. Бланк, М. Крупка, А. Пересада, Т. Майорова, В. Савчук та інші) вчених. Незважаючи на досить значну кількість публікацій, присвячених даній темі, наразі існує певна невизначеність у методиках оцінювання інвестиційної привабливості. Потребує подальшого удосконалення відповідний методичний інструментарій, який дозволить надати об'єктивну оцінку інвестиційній привабливості промислових підприємств.

Метою статті є обґрунтування та удосконалення методичних аспектів оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств на основі матричної моделі.

Виклад основних результатів. На сьогодні інвестиційна привабливість підприємства відіграє одну з головних ролей у розвитку підприємства та підвищенні його конкурентоспроможності на ринку. Для того, щоб інвестору визначитися, в яке підприємство вкласти кошти, йому потрібна інформація про сильні та слабкі сторони в діяльності підприємства, перспективи його подальшого розвитку й можливість забезпечити найбільш високу ефективність вкладених коштів.

У сучасних умовах існує значна кількість методів оцінювання рівня інвестиційної привабливості підприємств, які можна згрупувати за напрямками (рис. 1). Всі методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства мають свої особливості, але призначення у них зводиться до того, щоб встановити, чи є доцільним інвестування коштів в аналізоване підприємство.

Більшість науковців пропонують використовувати методики оцінки інвестиційної привабливості, які базуються виключно на фінансовому стані підприємства, а саме на показниках фінансової звітності та не враховують якісних факторів. Використання даних методик можна пояснити тим, що інформація фінансової звітності є більш доступною та дає можливість оцінити динаміку показників оцінки фінансового стану, а саме: ліквідності підприємства, його платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. В більшості методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості бракує повної та достовірної інформації щодо об'єкта інвестування та не враховуються специфічні особливості промислових підприємств.

Для визначення інвестиційної привабливості підприємства пропонується використання нестандартної моделі комплексного характеру, а саме матричної моделі [4], яка базується на використанні кількісних (фінансових показників) та якісних факторів. Головними перевагами даної методики є можливість визначити вплив як кількісних, так і якісних показників при оцінці інвестиційної привабливості, та виявити слабкі місця і потенційні можливості підприємства, в яке передбачається вкласти кошти.

Згідно з даною моделлю складається матриця $E (n \times m)$, кількість рядків (n) якої визначається групами кількісної оцінки фінансового стану підприємства (показниками ліквідності, фінансової стійкості, оборотності активів, прибутковості капіталу), а кількість стовпчиків (m) матриці – числом складових, які забезпечують коректне визначення відповідних кількісних показників.

Беручи до уваги сучасний стан вітчизняних промислових підприємств, в даній методиці, матрицю кількісних показників (ліквідності, фінансової стійкості, оборотності активів та прибутковості капіталу) доповнено групою показників майнового стану (коефіцієнтами зносу ОЗ, оновлення ОЗ та мобільності активів), оскільки, саме майновий стан є одним з найбільш проблемних місць на промислових підприємствах, який характеризуються високим ступенем зношеності, моральною та фізичною застарілістю основних засобів, що призводить до посилення технічної та технологічної відсталості у більшості вітчизняних підприємств. Тому наявність групи показників майнового стану дозволить інвестору об'єктивніше оцінити інвестиційну привабливість промислового підприємства і прийняти правильне рішення про вкладання коштів.

Рис. 1. Методи оцінки інвестиційної привабливості

Розроблено авторами на основі джерел [1-3].

Таким чином, матриця E буде мати вигляд:

$$E = \begin{pmatrix} X_{11} & X_{12} & X_{13} \\ X_{21} & X_{22} & X_{23} \\ X_{31} & X_{32} & X_{33} \\ X_{41} & X_{42} & X_{43} \\ X_{51} & X_{52} & X_{53} \end{pmatrix}. \quad (1)$$

На підставі викладеної методики доцільно скласти таблицю (табл. 1), в якій зведені основні кількісні показники інвестиційної привабливості підприємства, а також критерії їх оцінки в динаміці відповідно до матричної моделі.

Таблиця 1

Кількісні показники інвестиційної привабливості підприємства		
Показник	Позначення	Критерії оцінки показника
Показники майнового стану		
1. Коефіцієнт зносу ОЗ	X ₁₁	X ₁₁ ≤ 0,5↓; e ₁₁ = 1
2. Коефіцієнт оновлення ОЗ	X ₁₂	X ₁₂ ↑; e ₁₂ = 1
3. Коефіцієнт мобільності активів	X ₁₃	X ₁₃ = 0,5↑; e ₁₃ = 1
Показники ліквідності		
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	X ₂₁	X ₂₁ > 0,2; e ₂₁ = 1
2. Коефіцієнт покриття	X ₂₂	X ₂₂ > 1; e ₂₂ = 1
3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	X ₂₃	X ₂₃ ≥ 0,7-0,8; e ₂₃ = 1
Показники фінансової стійкості		
4. Коефіцієнт автономії	X ₃₁	X ₃₁ ≥ 0,5; e ₃₁ = 1
5. Коефіцієнт маневреності власних коштів	X ₃₂	X ₃₂ ≥ 0,5; e ₃₂ = 1
6. Коефіцієнт заборгованості	X ₃₃	X ₃₃ ≤ 1; e ₃₃ = 1
Показники оборотності активів		
7. Коефіцієнт трансформації	X ₄₁	X ₄₁ ↑; e ₄₁ = 1
8. Тривалість обороту всіх активів, в днях	X ₄₂	X ₄₂ ↓; e ₄₂ = 1
9. Коефіцієнт оборотності поточних активів	X ₄₃	X ₄₃ ↑; e ₄₃ = 1
Показники прибутковості капіталу		
10. Коефіцієнт прибутковості активів за чистим прибутком, %	X ₅₁	X ₅₁ ↑; e ₅₁ = 1
11. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу за чистим прибутком, %	X ₅₂	X ₅₂ ↑; e ₅₂ = 1
12. Коефіцієнт прибутковості реалізації продукції за чистим прибутком, %	X ₅₃	X ₅₃ ↑; e ₅₃ = 1

У відповідності з цим, інвестиційно привабливим можна вважати підприємство зі стійким фінансовим станом, тобто випадок, при якому сума елементів всіх п'яти рядків матриці E буде дорівнювати 14 або 12. Критичний фінансовий стан ідентифікується у ви-

падку, коли в матриці E кількість нульових елементів перевищує 6 одиниць.

В цілому, якщо суму всіх елементів матриці позначити як K_n (показник кількісної характеристики інвестиційної привабливості промислового підприєм-

ства), то можливі варіанти оцінки його фінансового стану як об'єкта інвестування будуть наступними:

- якщо $K_n \leq 6$, то фінансовий стан підприємства характеризується як критичний (підприємство є непривабливим для інвесторів);
- якщо $K_n \leq 11$, то фінансовий стан підприємства характеризується як нестійкий (підприємство має середній рівень інвестиційної привабливості);
- якщо $12 \leq K_n \leq 14$, то підприємство має стійкий фінансовий стан, тобто представляє безпосередній інтерес для інвесторів і може забезпечити високу ефективність вкладеного капіталу.

Визначення якісних показників здійснюється шляхом проведення аналітичної роботи експертним методом, використовуючи теорію вагових коефіцієнтів. Надаємо кожному із якісних показників вагові коефіцієнти K_i ($i=6,11$) (табл. 2).

Таблиця 2

Вагові коефіцієнти якісних показників оцінки інвестиційної привабливості

Назва показника	Показник	Інтервали зміни вагових коефіцієнтів
1. Галузева приналежність підприємства	x6	$0 < K_6 < 0,05$
2. Стадія життєвого циклу підприємства	x7	$0 < K_7 < 0,25$
3. Розрахунки підприємства з персоналом	x8	$0 < K_8 < 0,15$
4. Розрахунки підприємства за кредитами	x9	$0 < K_9 < 0,25$
5. Професійні здібності керівництва	x10	$0 < K_{10} < 0,2$
6. Добросовісність підприємства як партнера	x11	$0 < K_{11} < 0,05$

Таким чином, можна скласти таблицю рівнів якісних показників підприємства як об'єкта інвестування (табл. 3).

Таблиця 3

Межі оцінки якісних показників

Рівні	Низький	Середній	Високий
Інтервали	$2 \leq F < 4$	$4 \leq F < 8$	$8 \leq F < 10$

Узагальнюючий показник інвестиційної привабливості підприємства визначається шляхом підсумування кількісних та якісних показників, рівні якого наведено в табл. 4:

$$F_{\text{мін.якіс.}} + F_{\text{мін.кід.}} \leq F(x_1 \dots x_{11}) \leq F_{\text{мак.якіс.}} + F_{\text{мак.кід.}} \quad (2)$$

Таблиця 4

Рівні загальної інвестиційної привабливості

Рівні	Низький	Середній	Високий
Інтервали	$4 \leq F < 9$	$9 \leq F < 15$	$15 \leq F < 21$

Отримані результати узагальненого показника в комплексному поєднанні кількісних та якісних факторів дадуть змогу об'єктивно оцінити рівень загальної інвестиційної привабливості промислового підприємства. На основі проведення оцінки інвестиційної привабливості за матричною моделлю можна довести інвестору доцільність укладання коштів у промислове підприємство.

Висновок. Методика оцінки інвестиційної привабливості на основі матричної моделі дає можливість на базі кількісних і якісних показників більш об'єктивно визначити ступінь інвестиційної привабливості, врахувавши особливості діяльності промислового підприємства, виявити проблемні напрями діяльності підприємства, і на основі узагальненого показника прийняти правильне інвестиційне рішення.

Список використаних джерел

1. Жулавський А.Ю., Самофалова О.А. Методичні підходи до економічної оцінки інвестиційного потенціалу підприємства. *Економічні проблеми сталого розвитку* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. Суми: СумДУ, 2015. С. 488-489.
2. Васильцова А.М. Сравнительный анализ трактовок и методик оценки инвестиционной привлекательности предприятия. *Экономика и менеджмент инновационных технологий*. 2013. № 8. URL: <http://ekonomika.snauka.ru/2013/08/2935>.
3. Goncharuk A.G., Karavan S. The Investment Attractiveness Evaluation: Methods and Measurement Features. *Polish Journal of Management Studies*. 2013. Vol.7. P. 160-166.
4. Юхимчук С. В., Супрун С. Д. Матрична модель оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств ю. *Фінанси України*. 2003. № 1. С. 3 – 12.

References

1. Zhulav'skii, A.Yu., Samofalova O.A. (Eds.). (2015). *Metodichni pidkhodi do ekonomichnoї otsinki investitsiynogo potentsialu pidpriemstva* [Methodical approaches to economic evaluation of the investment potential of the enterprise]. Sumi, SumDU [in Ukrainian].
2. Vasil'tsova A.M. (Ed.). (2013). *Sravnitel'nyi analiz traktovok i metodik otsenki investitsionnoi privlekatel'nosti predpriyatiya* [Comparative analysis of interpretations and methods for assessing the investment attractiveness of an enterprise] [in Russian].
3. Goncharuk A.G. Karavan S. (Eds.). (2013). *The Investment Attractiveness Evaluation: Methods and Measurement Features* [in Ukrainian].
4. Yukhimchuk S. V., Suprun S. D. (Eds.). (2003). *Matrichna model' otsinki investitsiynoi privablivosti promislivikh pidpriemstv* [Matrix model of estimation of investment attractiveness of industrial enterprises] [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.12.2019

Прийнято до друку 19.12.2019

Формат цитування:

Стеблук Н. Ф., Опаренко В. В. Матрична модель оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств. Вісник економічної науки України. 2019. № 2 (37). С. 176-178. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2\(37\).176-178](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2(37).176-178)

Steblyuk N. F., Oparenko V. V. (2019). The matrix model for assessing the investment attractiveness of industrial enterprises. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (37), pp. 176-178. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2\(37\).176-178](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2(37).176-178)